

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kyckling, Erja; Vaarala, Heidi

Title: Monilukutaitoa eri kielillä

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Kyckling, E., & Vaarala, H. (2017). Monilukutaitoa eri kielillä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14.12.2017(Joulukuu). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2017/monilukutaitoa-eri-kielilla>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Monilukutaitoa eri kielillä

Julkaistu: 14. joulukuuta 2017 | Kirjoittanut: Erja Kyckling ja Heidi Vaarala

Syksyn 2017 aikana mediassa on kalisteltu kipakasti sapelia suomalaisten lasten ja nuorten lukutaidosta. Suomalaiset lapset ja nuoret menestyvät hyvin erilaisissa maailmanlaajuisissa testeissä, mutta etenkin kotimaassa lukemiseen liitetään monenlaisia ongelmia. Kärjistetyksi tiivistettynä tytöt osaavat lukea kiitettävästi, mutta pojat eivät. Erot hyvien ja ”huonojen” lukijoiden välillä tuntuvat kasvavan. Onko kyse siis vain sukupuolesta ja kromosomeista? Miksi lukeminen ei enää innosta lapsia ja nuoria? Heittäkö ylioppilastutkinnon äidinkielen lukutaitoa mittaavan kokeen muutos varjonsa kohta koko kasvavaan ikäluokkaan? Vai onko kyse vain isosta muutoksesta, jossa ollaan siirtymässä lineaarisesta lukemisesta uuteen lukemisen tapaan, jossa teksti muodostuu kuvista, videoista, äänistä ja väreistä sekä perinteisestä tekstimuodosta ja jopa limittäisesti eri kielistä?

Viimeisimpien kansainvälisten vertailujen mukaan suomalaislasten lukutaito on kuitenkin edelleen huippuluokkaa. [PIRLS \(Progress in International Reading Literacy Study\)](#) on kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus, jossa arvioidaan 4. luokan oppilaiden luetun ymmärtämistä. Tutkimus on tehty viimeksi vuosina 2006 ja 2011. Vuonna 2016 selvitykseen osallistui maailmanlaajuisesti 319 000 koululaista ja 15 000 opettajaa yhteensä 50 maasta. Suomi sijoittui tutkimuksessa varsin hyvin viidenneksi esimerkiksi heti Venäjän ja Singaporen jälkeen. Lukutaidon taso on erinomainen 18 % suomalaisoppilaista, ja osaamisessa ei ole merkittäviä alueellisia eikä koulujen välisiä eroja. Silti neljäsluokkalaisten lukutaidon erot herättävät huolta. Vaikka lukutaitokeskustelua hallitseekin keskustelu sukupuolesta ja tyttöjen ja poikien eroista, todellisuudessa Suomessa lasten lukutaidon tasoa selittävät tällä hetkellä vahvimmin perheen sosioekonominen tausta ja vanhempien toiminta lastensa kanssa. Esimerkiksi siis vanhempien asenteilla lukemista kohtaan on merkittävä vaikutus lapsen lukutaitoon ja -intoon.

Lukutaidon ja lukuinnon kohentamiseksi opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen on asettanut [kansallisen Lukutaitofoorumin](#), joka aloitti työnsä lokakuun 2017 lopussa. Foorumin puheenjohtajana toimii kirjailija Juha Itkonen, ja sen jäsenet liittyvät monin eri tavoin lukemiseen. Joukossa on tunnettuja kirjailijoita (Juha Itkosen lisäksi mm. Salla Simukka, Sirpa Kähkönen ja Timo Parvela), lukemisen tutkijoita, joista mainittakoon yliopistonlehtori Sari Sulkunen, yliopistotutkija Kaisa Leino ja lasten ja nuortenkirjallisuuden tutkija Päivi Heikkilä-Halttunen, sekä monen lukemiseen liittyvän hallinnonalan asiantuntijoita, mm. Suomen kirjastoseurasta, Erilaisten oppijoiden liitosta sekä Vanhempainliitosta. Kyseessä on siis asiantunteva joukkio, jolta odotetaan konkreettisia tuloksia tai lukemisen käsitteen uudelleen määrittelyä. On hyvä huomata, että varsinkaan toisella kielellä luettaessa lukemista ei voi redusoida vain kielitaidon kehittämisen välineeksi,

vaan että kaunokirjallisuuden lukeminen tarjoaa myös tärkeitä hetkiä lapsen ja nuoren ajattelun ja identiteetin kehittämiseksi. Näyttää joka tapauksessa siltä, että lukutaidosta ja lukemisesta keskusteleminen tulee jatkumaan, ja hyvä niin.

Joulukuun *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* -verkkolehden aloittaa Pekka Mertalan artikkeli *Näkökulmia monilukutaitoon: opettajuus ja situationaaliset lukutaidot*. Mertala tarkastelee artikkelissaan monilukutaidon käsitettä, joka saatetaan usein kokea hyvinkin abstraktiksi ja vaikeasti hahmotettavaksi. Käsitettä kuitenkin konkretisoivat mielenkiintoisesti Mertalan tarjoamat esimerkit, kuten porojen korvamerkinnot ja kartografia. Seuraava, Niko Papulan artikkeli *Konekäännös: mitä sillä tehdään?* tarjoaa tuoreita näkökulmia konekääntämiseen. Monelle konekääntäminen on tuttua esimerkiksi Google-kääntäjän tai Facebookin hassuista käännöksistä, mutta artikkeli avartaa lukijan käsitystä konekääntämisestä aika lailla. Papula esittelee esimerkiksi ajatuksen tekstispektristä, jonka toisessa ääripäässä ovat sellaisekseen jätetyt konekäännöksen helmet ja toisessa ääripäässä kaunokirjallisuus, jota kone ei pysty kääntämään. Ammattikäntäjiä tarvitaan siis edelleen, vaikka konekääntäminen onkin jatkuvasti kasvava ja kehittyvä ala.

Vaikka tämä joulukuun 2017 verkkolehti onkin teemaltaan avoin, tässä numerossa keskitytään useamman artikkelin verran varhennettuun ruotsin kielen opetukseen. Kuluva lukuvuosi on toinen lukuvuosi, kun uuden opetussuunnitelman mukaisesti ruotsia opetetaan 6. luokasta alkaen. Varhennetulla ruotsin kielen opetuksella pyritään innostamaan oppilaita ruotsin kielen opiskeluun. Opettajat ovat kuitenkin olleet uusien haasteiden edessä. Kuka on pätevä opettamaan ruotsia, ja mitä ruotsin opettamisesta tulee huomioida? Millaisia kokemuksia opettajilla on ruotsin opettamisesta alakoulussa?

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi tutki lukuvuoden 2016–2017 aikana ruotsin kielen opettamiseen pätevöittäviä opettajankoulutuksia sekä niissä opiskelevien ja ruotsia jo opettavien kielitaitoa ja pedagogisia valmiuksia. Karvin selvitystyössä mukana ollut Outi Hakola valottaa selvityksen tuloksia artikkelissaan *Kelpoinen ja/vai pätevä? Aineenopettajat ja luokanopettajat alkavan B1-ruotsin opettajina*. Tämän jälkeen Anne Huhtala avaa artikkelissaan yliopistossa ruotsia opiskelevien mielteitä ruotsin kielen opiskelusta, sen haasteista ja motiiveista. Artikkelin konkretisoi elävästi ruotsin kielen oppimiseen, opettamiseen ja opiskeluun liittyviä diskursseja.

Seuraavat kaksi artikkelia keskittyvät ruotsin kielen opettamisen kokemuksiin eri puolilta Suomea. Ruotsin kielen opetuksen varhentaminen on sysännyt käyntiin monia täydennyskoulutuksia. Kaisa Ottavainen-Nurkkala Aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut AIKOPASTa Kajaanista arvioi artikkelissaan täydennyskoulutusta, joka pyrki kannustamaan toiminnalliseen ruotsin kielen opettamiseen ja tarjosi tukea kielitaidon kohentamiseen. Kajaanista kuuluu positiivisia kokemuksia! Yhtä lailla Turussa ja Raumalla järjestettyyn täydennyskoulutukseen osallistuneilla opettajilla oli positiivisia kokemuksia

ruotsin kielen opettamisesta. Silti täydennyskoulutuksen kouluttajat Minna Maijala ja Susan Kylänpää argumentoivat artikkelissaan, että täydennyskoulutukselle on jatkossakin tilausta.

Verkkolehden päättää kaksi mielenkiintoista artikkelia yhtä lailla kielikoulutukseen liittyen. Josephine Moate on ollut mukana kehittämässä Jyväskylän kaupungin CLIL-opetusta ja hän esittelee artikkelissaan *Developing an integrated Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Central Finland* polkua, joka on luotu vahvistamaan CLIL-opetuksen profiilia ja tukemaan oppilaiden siirtymistä luokka-asteelta toiselle. Sen jälkeen Liisi Filppa ja Milla Luodonpää-Manni kertovat artikkelissaan innostavista kielenopettamisen kokemuksistaan Turusta, jossa toteutetaan kielenopetusta osana Turun kaupungin Elämyspolku-toimintaa. Liisi Filppa on ollut opettamassa ranskaa ranskankielisten sarjakuvien avulla, ja kokemukset ovat ilahduttavaa kuultavaa.

Kuten ehkä huomaatte, Kieliverkosto on saanut uudet verkkosivut! Ne kaipaavat vielä pientä pintaviilausta, mutta toivottavasti verkkolehden lukeminen on jatkossakin yhtä suuri nautinto kuin se varmasti on monelle teistä ollut tähänkin asti. Otamme Kieliverkostossa mielellämme vastaan palautetta uusista verkkosivuistamme. Mikä toimii, mikä ei? Laitapa vaikka sähköpostia Kieliverkostolle.

Muistathan myös ilmoittautua seuraavalle, kahdeksannelle [Kari Sajavaara – muistoluennolle](#), joka järjestetään perjantaina 12.1.2018 Jyväskylän yliopistossa. Muistoluennolla professori Riitta Pyykkö Turun yliopistosta kertoo kansallista kielivarantoa koskevasta selvityksestään. Tilaisuudessa jaetaan myös kaksi Kari Sajavaara –tunnustuspalkintoa.

Seuraava lehti ilmestyy maaliskuussa 2018. [Kieliverkosto toivottaa lukijoilleen rauhallista joulun aikaa ja kaikkea hyvää uudelle vuodelle 2018!](#)

Projektitutkija Erja Kyckling koordinoi Kieliverkostoa ja Heidi Vaarala on Kieliverkoston yliopistotutkija.